

MØRE OG ROMSDAL TINGRETT

KJENNELSE

Avsagt: 29.09.2021
Sak nr.: 21-081629MED-TMOR/TALE
Dommer: Tingrettsdommer Hanne Ombudstvedt
Protokollfører: Dommeren
Saken gjelder: Begjæringer om begrensinger i offentlighet

Møre og Romsdal Statsadvokatembeter   Statsadvokat Magne Nyborg

mot

██████████   Advokat Axel Villads Lange

KJENNELSE

Saken gjelder spørsmål om lukkede dører og delvis referatforbud i straffesak.

██████████ ██████████, er satt under tiltale ved Møre og Romsdal tingrett for overtredelse av straffeloven 1902 § 193 første ledd og straffeloven 2005 § 295. Retten viser til tiltalebeslutning av 04.06.2021 fra Statsadvokatene i Møre og Romsdal. Det fremgår av tiltalebeslutningen at det er tre fornærmede i saken som alle tre tidligere har hatt tiltalte som fastlege.

Én av de fornærmede har forklart seg under bevisopptak for retten. Bevisopptaket skal avspilles under hovedforhandlingen. De to andre fornærmede skal forklare seg under hovedforhandlingen.

Hovedforhandling i saken er berammet til 11.-18.10.2021.

Bistandsadvokaten har på vegne av de fornærmede begjært lukkede dører under henvisning til domstolloven § 125 b av hensyn til privatlivets fred. Det er vist til at alle de tre fornærmede er særskilt sårbare og at dette underbygges av rettsmedisinske erklæringer fra psykiater Michael Setsaas. På rettens anmodning i planleggingsmøte har bistandsadvokaten i prosesskriv av 26.09.2021 utdypet om de fornærmedes sårbarhet og det er sitert fra psykiater Setsaas sine erklæringer. Bistandsadvokaten har også vist til at saken gjelder sedelighet med intime detaljer av svært privat karakter. Hun har anført at for de to fornærmede som skal forklare seg direkte for retten, vil det ikke være mulig for dem å avgi forklaring dersom saken skal gå for åpne dører. Dersom retten tillater pressen å være til stede, anmodes det om at media følger forklaringene via videooverføring til tilstøtende rom.

Bistandsadvokaten har på vegne av de fornærmede også bedt om at retten beslutter delvis referatforbud, jf. domstolloven § 129. Det er vist til at det er av avgjørende betydning for alle de tre fornærmede å ikke bli identifisert i lokalmiljøet og det anmodes om at retten treffer kjennelse om referatforbud knyttet til de deler av forhandlingene som kan identifisere fornærmede, herunder navn og adresse, og om deres helse og detaljer om den faktiske bakgrunnen for deres sårbarhet, blant annet familiære forhold.

Det er også anmodet om at bilder av privat karakter som påtalemyndigheten skal dokumentere, ikke fremvises på storskjermer i rettslokalet.

Bistandsadvokaten har også bedt om at retten legger offentlighetsbegrensninger på gjengivelse av dommen etter domstolloven § 130 første ledd bokstav a ved at de deler som identifiserer de fornærmede forbyr referert.

Forsvarer har i brev av 23.09.2021 på vegne av tiltalte støttet bistandsadvokatens

begjæringer om lukkede dører og delvis referatforbud.

Statsadvokaten har ikke inngitt skriftlige merknader, men opplyste i planleggingsmøte med retten 24.09.2021 at han tiltrer bistandsadvokatens begjæringer.

Norsk Presseforbund og Norsk Redaktørforening har i samråd med Sunnmørsposten, NRK og TV2 gitt uttalelse til begjæringene, sendt retten ved epost av 26.09.2021. Det bes prinsipalt om at saken går for åpne dører, subsidiært at pressen gis anledning til å være til stede, eventuelt med et referatforbud knyttet til fornærmedes identitet og identifiserbare opplysninger, samt eventuelle svært private opplysninger, i tråd med punkt 3.5 i bistandsadvokat Haagensens prosesskriv. Begrunnelsen er utfyllende og gjengis i sin helhet:

«Saken har, som det også heter i Haagensens skriv, stor offentlig interesse. Tiltalte er en lege som har hatt en rolle med stor tillit og ansvar. Pressen har i den sammenheng en viktig rolle i å videreformidle prosessen og hva som har skjedd, både til allmennheten og pasienter som kanskje har opplevd det samme - men som evt ikke har våget å anmeldt sin sak. Av det som til nå er kjent om saken fremstår det også som at det er et behov for offentlig kontroll. Først og fremst at tiltalte skal ha vært under etterforskning tidligere uten at det ble tatt ut tiltale. Pressen bør ha mulighet til å ettergå og kontrollere både de tidligere og den inneværende prosessen.

Vi antar at det vil være klart hva som er "svært private" opplysninger. Det vil også være i tråd med presseetikken å avstå fra å formidle slike opplysninger. Fornærmede er slik sett vernet av presseetikken, først og fremst Vær varsom-plakaten. Av særlig relevans er plikten til saklighet og omtanke (VVP punkt 4.1) og respekt for privatliv (VVP punkt 4.3). At pressen pålegger seg selv å følge disse reglene er tidligere lagt vekt på av for eksempel Borgarting lagmannsrett i 17-155481SAK-BORG/04: "Hensynet til tiltaltes vern av privatliv og beskyttelse mot identifikasjon synes for øvrig å kunne ivaretas ved delvis referatforbud, eventuelt henstilling til referat i samsvar med de presseetiske regler."

Pressen har også forståelse for fornærmedes behov for å ikke identifiseres. Dette er også i tråd med Vær varsom-plakaten i tilfeller som dette. Vi vil for ordens skyld også påpeke at det avgjørende ved vurderingen av identifiseringsfaren ikke er om den involverte eller dens aller nærmeste vil kjenne igjen noen opplysninger fra omtale, men hva slags situasjon vedkommende vil stå i overfor allmennheten (se f.eks NOU 2003: 21 s. 210). Normalt vil kravet om anonymisering være oppfylt når identifisering er upåregnelig, og det vil kreve "betydelige anstrengelser hos mottaker" for å kunne skjønne hvem det er snakk om. I den aktuelle saken vil det som redegjort for ovenfor fra pressens side heller ikke være naturlig - eller adgang til etter presseetikken - å bringe identifiserende opplysninger.

For ordens skyld minner vi om hvor sterkt prinsippet om offentlighet i rettspleien står i norsk. Det er nedfelt i Grunnlovens § 100, domstolsloven § 124, og er et grunnleggende

rettssikkerhetsprinsipp, jf. blant annet Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6 nr. 1 og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 14 nr. 1. Formålet med dette prinsippet er blant annet å sikre offentlig kontroll med og mulighet for kritikk av rettergangen, jfr. Rt-2007-521 avsnitt 12.

I forarbeidene til domstoloven er det uttalt at retten i utgangspunktet ikke skal treffe avgjørelse om lukkede dører etter § 125 dersom den finner at det som kan gjøre lukkede dører ønskelig, effektivt vil kunne oppnås ved referatforbud, jf. Ot.prp. 55 (1997-1998). At rettsforhandlingene skal gå for åpen rett er videre ansett som så viktig i et demokratisk samfunn at det er fastsatt i Grunnloven. Det må foreligge vektige grunner før det er anledning til å foreta innskrenkninger i offentlighetsprinsippet, jfr. Grunnlovens § 100 femte ledd:

«Alle har rett til innsyn i dokumenta til staten og kommunane og til å følge forhandlingane i rettsmøte og folkevalde organ. Det kan i lov setjast grenser for denne retten av omsyn til personvern og av andre tungtvegande grunnar.»

I forarbeidene til Grunnlovens § 100, St.meld. nr. 26 (2003 – 2004) side 143, er det formulert på følgende vis:

«Departementet mener at en grunnlovsfesting av offentlighetsprinsippet bør være mer enn en symbolsk markering. Prinsippet bør sette reelle skranker for lovgivernes myndighet, og grunnlovsbestemmelsen bør kunne håndheves av domstolene.

Etter departementets syn bør en grunnlovsbestemmelse om offentlighetsprinsippet være til hinder for å gjøre inngrep i det sentrale innholdet i dagens offentlighetslovgivning. Samtidig bør ikke grunnlovsbestemmelsen være til hinder for å opprettholde bestemmelsene i offentlighetsloven i dag. En grunnlovsbestemmelse er ment å virke over tid og under skiftende samfunnsforhold. Det tilsier en viss tilbakeholdenhet med å grunnlovsfeste mer detaljert det som måtte følge av yttergrensene for åpenhet etter dagens lovgivning.

Departementet vil likevel understreke at en grunnlovsfesting av offentlighetsprinsippet, sammen med en grunnlovsfesting av infrastrukturkravet, bør stå som en permanent oppfordring om å arbeide for en størst mulig grad av åpenhet i den lovgivningen som til enhver tid gjelder. Departementets synspunkter i det følgende bygger på disse utgangspunktene.» (vår understrekning)

Dette viser hvor viktig lovgiver anser offentlighetsprinsippet for å være og at det derfor skal arbeides for mest mulig åpenhet, ikke innskrenkninger i offentlighetsprinsippet. Tilsvarende er understreket i Ot.prp.nr.55 (1997-1998) der det i punkt 4.1 om offentlighet i rettergangen står følgende:

«Når loven åpner for at retten kan innskrenke offentligheten i gitte tilfeller eller ut fra gitte hensyn, betyr ikke dette at retten nødvendigvis bør gjøre dette. Det er viktig å fastholde utgangspunktet om en offentlig rettergang og bare beslutte innskrenkninger i konkrete tilfeller der dette er nødvendig. Ved konkrete vurderinger av om dørene bør lukkes, offentlig referat forbyes etc, må retten alltid ta i betraktning de prinsipielle hensyn som taler for offentlighet og som lovens hovedregler bygger på.» (vår understrekning)

En beslutning om begrensninger i offentligheten må videre oppfylle vilkårene i den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 10 nr. 2. EMK artikkel 10 er gjort til norsk rett med forrang, jfr. menneskerettslovens § 3 jfr. § 2. Det følger av praksis fra den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) og Høyesterett at EMK artikkel 10 får anvendelse i saker som dette. Medias viktigste rolle i et demokratisk samfunn er å bringe frem informasjon av allmenn interesse og å være en «offentlig vaktbikkje». Denne særskilte samfunnsrollen er fremhevet i en rekke dommer fra EMD og Høyesterett, og er begrunnelsen for at media er gitt et særskilt vern etter EMK artikkel 10 om ytrings- og informasjonsfrihet. Dette følger av praksis fra EMD – sist ved storkammeravgjørelsen Magyar Helsinki Bizottsag mot Ungarn av 8. november 2016 (18030/11), se avsnitt 157 flg. - og av praksis fra Høyesterett, jfr. Rt-2013-374 og Rt-2015-1467.

At dørene lukkes helt eller at det ilegges et for omfattende referatforbud vil være uforholdsmessig dersom ikke vilkårene i EMK artikkel 10 annet ledd er oppfylt. Der oppstilles det tre vilkår: Inngrepet må være foreskrevet ved lov, det må være begrunnet i et av de uttømmende opplistede formålene i annet ledd og inngrepet må være nødvendig i et demokratisk samfunn. Slik vi ser det, er nødvendighetskravet neppe oppfylt i nærværende sak – i alle fall ikke så lenge disse hensynene kan ivaretas gjennom begrensninger i referatadgangen for identifiserbare og svært private opplysninger.»

Rettenns vurderinger

Retten avklarer spørsmålet om saken helt eller delvis skal føres for lukkede dører og med referatforbud før hovedforhandlingen, jf. straffeprosessloven § 272 femte ledd, jf. første ledd bokstav g). Retten har besluttet skriftlig behandling, etter at både partene og pressen er gitt anledning til å uttale seg.

Den klare hovedregel er at rettsmøter skal gå for åpne dører og at det er tillatt å referere fra rettsforhandlingene. Formålet med åpenhetsprinsippet er å sikre offentlig kontroll med og mulighet for kritikk av rettergangen, jf. Rt-2007-521 avsnitt 12. Hovedregelen er nedfelt i domstolloven § 124 første ledd med slik ordlyd:

«Rettsmøtene er offentlige og forhandlingene og rettsavgjørelsene kan gjengis offentlig, hvis ikke annet er bestemt ved lov eller av retten i medhold av lov».

Bestemmelsen er utslag av et grunnleggende rettsstatsprinsipp om at

rettsforhandlingene skal være offentlige, og det må foreligge tungtveiende grunner for å gjøre unntak, jf. EMK artikkel 6 nr. 1, FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 14 nr. 1 og Grunnloven § 100 femte ledd.

Retten viser videre til at EMK artikkel 10 kan innebære en plikt til å gjøre informasjon tilgjengelig for pressen i saker med offentlig interesse, jf. HR-2021-526-A avsnitt 38.

Lukkede dører

Det er begjært lukkede dører under hovedforhandlingen *i sin helhet* med henvisning til domstoloven § 125 første ledd bokstav b. Det er anført at det ikke vil være mulig for de fornærmede å forklare seg for åpne dører. Det er vist til at de fornærmede er særskilt sårbare, og at saken omhandler intime detaljer av svært privat karakter.

Etter rettens syn bør utgangspunktet være tilbakeholdenhet med å lukke dørene under bevisførselen knyttet til skyldspørsmålet i straffesaker. Dette vil spesielt gjøre seg gjeldende her hvor tiltalebeslutningen bygger på at en offentlig tildelt fastlegestilling skal være misbrukt. Retten vurderer derfor at det ikke er grunnlag for å beslutte lukkede dører under hele hovedforhandlingen.

Retten har forståelse for at de fornærmede vil oppleve det som en stor belastning å måtte forklare seg med utenforstående og pressen til stede når sakens tema er som fremgår av tiltalen. Det er også forståelig at de fornærmede ikke ønsker at identiteten deres blir kjent for allmennheten, og at identiteten deres eller detaljer fra saken spres. Dette er midlertid hensyn som gjør seg gjeldende i de fleste sedelighetssaker. Det vises til Bøhn, Domstoloven kommentarutgave, 2. utgave på side 546-547. Forklaringene fra de fornærmede vil normalt være sentrale bevis i sedelighetssaker, og det vil være uheldig om det ikke gis innsyn i viktige deler av bevisførselen. Retten finner støtte for sitt syn blant annet i LB-2017-62837.

Retten finner det imidlertid godt gjort gjennom det siste prosesskrivet fra bistandsadvokaten, hvor deler av sakkyndiges erklæringer om de fornærmede er gjengitt, at det foreligger omstendigheter som tilsier at det er mer belastende for disse fornærmede å forklare seg enn fornærmede i andre saker av tilsvarende karakter. Retten er ut fra opplysningene heller ikke i tvil om at lukkede dører under de fornærmedes forklaringer er påkrevd for at sakens opplysning ikke skal bli vanskeliggjort. Domstoloven § 125 første ledd bokstav b og c kommer til anvendelse i forhold til forklaringene fra de to fornærmede som skal møte under hovedforhandlingen. Domstoloven § 125 første ledd bokstav b kommer til anvendelse i forhold til avspillingen av bevisopptak av den ene av de fornærmede og under forklaringen fra sakkyndige Setsaas. Dørene lukkes under disse fire forklaringene.

I medhold av domstoloven § 127 finner retten imidlertid at pressen skal gis adgang til å være til stede under de fornærmedes rettslige forklaring, under avspillingen av bevisopptaket, samt under sakkyndige Setsaas sin forklaring. Dette er eneste måten å ivareta

hensynet til at pressen kan gjøre seg opp en mening om bevisene og prosessen under bevisførselen. Dersom pressen ikke gis adgang under denne del av bevisførselen vil de ikke fa anledning til å utøve sin særlige funksjon med å kontrollere/eventuelt kritisere rettergangen og domsresultatet. Etter rettens syn ville lukking også for pressen ikke være i samsvar med den rettsutviklingen som har vært når det gjelder anvendelsen av domstoloven § 127, og heller ikke i tråd med EMK artikkel 10 nr. 2 i en sak av denne karakter.

Referatforbud

Det er begjært delvis referatforbud for opplysninger som kan identifisere de fornærmede, om deres helse og familiære forhold. I medhold av domstoloven § 129 andre ledd kan retten helt eller delvis forby offentlig gjengivelse av forhandlingene i rettsmøtet

- a. når retten frykter at offentlig gjengivelse av forhandlingene vil kunne ha skadelig virkning på opplysningen eller på dømmelsen av saken, eller
- b. når rettsmøtet holdes eller kan holdes for lukkede dører.

Retten viser til at pressen er bundet av de presseetiske reglene i Vær Varsom-plakaten. Det er spesielt punktene 4.3, 4.6 og 4.7 som vil kreve forsvarlige redaksjonelle vurderinger av opplysningene som vil fremkomme om de fornærmede. Retten finner grunn til å bemerke at fornærmede erfaringsmessig behandles på en presseetisk forsvarlig måte av pressen.

På bakgrunn av de opplysningene om de fornærmedes helse som er gitt, frykter retten at de fornærmede ikke vil forklare seg, alternativt at de vil gi en forbeholden forklaring dersom de ikke har rettens avgjørelse som sikrer mot at identifiserende og sensitive opplysninger ikke kommer ut i offentligheten. Av hensyn til sakens opplysning vil det i denne saken være svært viktig for retten å høre de fornærmedes uforbeholdne forklaringer. Retten nedlegger derfor delvis referatforbud slik at det er forbudt å gjengi offentlig opplysninger som fremkommer under hovedforhandlingen som kan være egnet til å identifisere de fornærmede, samt helseopplysninger og andre sensitive opplysninger om de fornærmede, jf. domstoloven § 129 andre ledd bokstav a. For bevisopptaket og forklaringen fra sakkyndige Setsaas om den ene av de fornærmede, hjemles samme delvise referatforbud i bokstav b.

Vitner underlagt taushetsplikt

Det er varslet vitneforklaringer fra vitner som er bundet av taushetsplikt, blant fra psykologer. Den det gjelder har ikke samtykket i offentlighet, jf. begjæringene om lukkede dører. Slike vitneforklaringer skal da skje for lukkede dører. Retten viser til reglene i straffeprosessloven § 120, jf. § 119.

Offentlig gjengivelse av dommen

Rettens avgjørelse utstår til domsavsigelsen.

Denne kjennelsen er fattet av rettens leder før hovedforhandlingen og uten forutgående rettsmøte, jf. straffeprosessloven § 54.

SLUTNING

1. Hovedforhandlingen holdes for åpne dører med unntak av de deler hvor det foretas avspilling av bevisopptak av en av de fornærmede, når de to andre fornærmede forklarer seg for retten og under forklaringen fra sakkyndige Michael Setsaas, jf. domstoloven § 125 første ledd bokstavene b og d.
2. Pressen gis adgang til å være til stede under avspillingen og forklaringene som nevnt under punkt 1, jf. domstoloven § 127.
3. Det er forbudt å gjengi offentlig opplysninger som fremkommer under hovedforhandlingen som kan være egnet til å identifisere noen av de fornærmede, samt helseopplysninger, opplysninger om familiære forhold og andre sensitive opplysninger om de fornærmede, jf. domstoloven § 129 andre ledd bokstavene a og b.

Retten hevet

Hanne Ombudstvedt

Kjennelsen meddeles sakens parter, samt representant for pressen NRK v/Synnøve Hole